

CRITERIADOCUMENT KOUDE DRANKEN en hun VERDEELSYSTEMEN

1. De voornaamste milieucriteria

De belangrijkste milieucriteria voor deze verdeelsystemen zijn: energieverbruik, afval en het al dan niet gebruik van een filter.

* Energieverbruik

Uit onderzoek van de Plantijn Hogeschool Antwerpen (departement electromechanica) blijkt dat een frisdrankautomaat al snel 2500 kWh/jaar verbruikt, wat gelijk staat aan het verbruik van een spaarzaam huishouden. In scholen en openbare gebouwen zijn dit soort automaten soms verantwoordelijk voor meer dan 10% van de totale elektriciteitsfactuur.

Het verbruik van drankautomaat voor de verdeling van frisdranken kan door een aantal maatregelen worden gereduceerd. Het uitschakelen van de verlichting vermindert het gemiddelde verbruik van een frisdrankautomaat naar 1400 kWh/jaar. Door het gebruiken van een tijdssturing waardoor het apparaat enkel koelt op momenten dat consumenten aanwezig zijn (bv van 8u tot 18u), kan het energieverbruik nog verder worden verminderd.¹

Ondanks de verschillende maatregelen die men kan nemen om het energieverbruik van een **frisdrankautomaat** zoveel mogelijk in te perken, ligt dit **verbruik** nog steeds **veel hoger dan het verbruik van een waterautomaat**.

Bij de waterautomaten geven we de voorkeur aan een toestel zonder koeling. Zeker bij toestellen aangesloten op leidingwater is het niet nodig om het water nog extra te koelen.

Indien het onmogelijk is om een waterautomaat met **leidingwater** te plaatsen, kan een automaat met grote retourflessen worden geplaatst. Ook hier dient de voorkeur gegeven te worden aan het vermijden van een koelingsstelsel, maar tijdens de warme zomermaanden kan dit praktisch onmogelijk zijn. Indien toch een systeem met een koeling aangeschaft wordt, vermijd dan een systeem dat zowel koud als warm water serveert. Een gecombineerd systeem verbruikt immers heel wat meer energie dan een systeem dat enkel koelt.² Bij slechts occasioneel gebruik van warm water is het energie-efficiënter om een waterkoker en koffiezet te gebruiken. Indien men ook een warmedrankenautomaat ter beschikking heeft, kan men hierbij opteren voor een toestel dat ook koud water voorziet.

Het Amerikaanse Energy Star programma formuleert criteria voor waterkoelers voor het verkrijgen van een 'energy star label': verbruik < 0,16 kWh/dag.³

Voorlopig hebben we geen kennis van verdeelautomaten van gesuikerde dranken met een verbruik dat even laag is als dat van een waterautomaat. Daar de consumptie van gesuikerde dranken niet noodzakelijk is in het dagelijks voedingspatroon en omwille van de hoge milieu-impact van zo'n automaat bij de productie en het gebruik, raden we aan enkel waterautomaten te plaatsen en geen frisdrankautomaten.

¹ Smeuninx, Carl, s.d.

² ENERGY STAR, s.d.

³ ENERGY STAR, s.d.

Met betrekking tot het energieverbruik van verdeelsystemen voor koude dranken wordt volgende rangschikking gemaakt:

TOP:	automaat zonder koeling
BASIS+:	automaat met verbruik < 0,16 kWh/dag
TE VERMIJDEN:	waterautomaten die zowel koud als warm water voorzien frisdrankautomaten

* Afval

Het gebruik van het systeem moet zo weinig mogelijk afval met zich meebrengen. Blikjesautomaten en automaten met plastic wegwerpflesjes zijn dus uit den boze. Beter is een drankautomaat met kleine retourflesjes. Nog beter is een waterautomaat met grote retourflessen. Aan de top staat een eenvoudig verdeelsysteem voor leidingwater, dit brengt geen afval met zich mee. Indien bekers of glazen nodig zijn, geef dan de voorkeur aan herbruikbaar boven wegwerp (zie criteriadocument individuele recipiënten).

Met betrekking tot het energieverbruik van verdeelsystemen voor koude dranken wordt volgende rangschikking gemaakt:

TOP:	automaat aangesloten op leidingwater
BASIS+:	automaat met producten in hervulbare verpakking met een maximale transportafstand van 250 km tussen bottelarij en leverancier
TE VERMIJDEN:	blikjesautomaten en drankautomaten met plastic wegwerpflesjes

* Filtergebruik:

Verschillende fabrikanten verkopen systemen met waterfilters voor het zuiveren van leidingwater. Filters helpen de chloorsmaak uit het water verdrijven waardoor het een zachtere smaak krijgt. Als je water een half uurtje in een open karaf laat staan, is de chloorsmaak evengoed verdwenen. Gezien de kwaliteit van kraantjeswater zijn filters overbodig.

Met betrekking tot de productie kan volgend advies gegeven worden:

ADVIES: De milieubeweging is van mening dat het gebruik van een waterfilter overbodig is.

2. De rangorde

Bij de verdeelsystemen voor koude dranken komen enkel de verdeelsystemen van water in de rangorde voor. Verdeelautomaten van gesuikerde dranken zijn te mijden wegens het hoge energieverbruik van de automaten en de zeer hoge milieu-impact van de dranken die bovendien niet worden aangeraden voor dagelijkse consumptie. Het plaatsen van een toestel voor de verdeling van deze dranken is dus overbodig.

BASIS

geen criteria noch aanbeveling

De Europese, de federale noch de Vlaamse overheid hebben milieusparend aankoopadvies inzake de verdeelsystemen van warme dranken.

BASIS+

	Drinkwaterfontein of tapsysteem
√	Retourverpakkingen met een maximale transportafstand van 250 km tussen bottelarij en leverancier

√	Verbruik < 0,16 kWh/dag.
---	--------------------------

TOPNIVEAU

	Drinkwaterfontein of tapsysteem
√	Aan te sluiten op leidingwater.
√	Geen koeling of koeling kan worden uitgeschakeld.

3. Tips voor gebruikers

Dranken:

- Probeer de consumptie van andere koude dranken dan kraantjeswater zoveel mogelijk te vermijden of te beperken tot speciale gelegenheden (bv. evenementen, recepties). Geef bij speciale gelegenheden de voorkeur aan dranken in herbruikbare verpakking of waarbij overbodige verpakking vermeden wordt.

Verdeelsystemen niet-bruisend water:

- Sommige leveranciers leveren koffieautomaten die ook koud water voorzien, zodat er geen aparte waterautomaten nodig zijn. Indien er ook een koffieautomaat geplaatst wordt, gaat hier de voorkeur naar uit.. Het is immers beter één toestel te gebruiken i.p.v. twee..
- Men kan ook kraantjeswater verdelen met karaffen, flessen, ...
- Het gebruik van een filter is overbodig.
- Indien mogelijk schakel de koeling van automaat uit.

Wat met drankautomaten met gekoelde frisdranken?

Drankautomaten vermijd je best zoveel mogelijk: zowel de frisdrank, het transport, het afval, de automaat zelf als het energieverbruik hebben een zeer grote milieu-impact. Koelkasten, verdeelautomaten en tapinstallaties voor de verdeling van frisdranken kunnen verantwoordelijk zijn voor een uitstoot van broeikasgassen die drie keer hoger ligt dan de totale uitstoot bij de productie van de drank.⁴

Indien je toch een drankautomaat met gekoelde frisdranken wil voorzien, opteer dan voor:

- een automaat met dranken in kleine retourflessen. De retourflesjes kunnen worden ingezameld door lege bakken naast de automaat te zetten. Er bestaan ook automaten voor de terugname van flesjes (deze automaten moeten evenwel worden aangesloten op elektriciteit en verbruiken dus energie).
- een apparaat op basis van CO₂ en niet de oudere modellen op basis van HFK's
- schakel de verlichting volledig uit
- voorzie een schakelklok die het apparaat uitschakelt tijdens de momenten dat er normaalgezien geen verbruik is.

4. Bronnen

Borgo, Esmeralda; Claeys, Stefaan; Niemegeers, Johan (2000), *Retour of wegwerp? Wetgeving, beleid en milieuaspecten van drankverpakkingen* [Online]. Brussel: Bond Beter Leefmilieu. <http://www.bblv.be> (geraadpleegd op 26/05/09).

Brusselse Observatorium van de Duurzame Consumptie (2007), *Een zomer lang fris, zonder suiker* [Online]. Brussel: OIVO. <http://www.observ.be> (geraadpleegd op 26/05/09).

Energy Star (s.d.), *ENERGY STAR Program Requirements for Bottled Water Coolers: Version 1.1*. [Online]. Washington: Energy Star. <http://www.energystar.gov/> (geraadpleegd op 26/05/09).

European Commission (2008), *Catering & Food: Green Public procurement Product Sheet* [Online]. In: GPP Training Toolkit, module 3: Purchasing Recommendations. Brussel: European Commission. <http://ec.europa.eu/environment/gpp> (geraadpleegd op 26/05/09).

⁴ Brusselse Observatorium van de Duurzame Consumptie, 2007

European Commission (2008), *Food and Catering Services, Background Product Report* [Online]. GPP Training Toolkit, module 3, Purchasing Recommendations. Brussel: European Commission. <http://ec.europa.eu/environment/gpp> (geraadpleegd op 26/05/09).

Smeuninx, Carl (s.d.), *Automaat verbruikt evenveel als gezin* [online]. Persbericht. Boom: Plantijnhogeschool van de Provincie Antwerpen, Departement Elektromechanica. www.plantijn.be (geraadpleegd op 26/05/09).